

Allsaa har Mølleren jo, i Genhold til de gjældende Bestemmelser, aldrig havt noget fast Monopol eller bestemt Løste om nogen Eneret, og i Betragtning heraf maa det vistnok indrømmes, at Møllernes Ret, saaledes som Loven er vedtagen i Landstinget, er bedre bevaret end tidligere, og dog har man her i Thinget hørt udtale, at man ved en saadan Lov vilde odelægge Møllerne og tilintetgjøre deres Privilegier. Saaledes som Sagen stiller sig for mig, saa troer jeg, at Møllernes bedste Privilegium bestaaer i Næringen, og naar man først ved en Lov giver Møllerne Eneret til at sætte dem i Besiddelse af Næringen ved at udvide deres Møller og bygge saa mange nye Møller, som de troe der er Brug for, saa kan det vistnok være dem temmelig ligegyldigt, at de miste Privilegiet. Jeg troer heller ikke, at man bør aldeles overse, at vi her ved denne Lov frastage den private Mand en Ret, som han tidligere har havt, nemlig den, at han nu ikke, saaledes som tidligere, kan concurrere ad Bevillingsveien ved Opførelse af nye Møller, og man giver Møllerne en Ret, som de ikke før have havt, nemlig Eneret til i et vist Antal Aar at opføre saa mange Møller, som de troe der kan blive Brug for. Det har jeg for mit Vedkommende nu slet ikke det Mindste imod; thi Ingen skal villigere end jeg indrømme, at der bliver taget al mulig billigt Hensyn til den gamle Ret, som Møllerne unægtelig have, og det saameget mere, som Møllerne vistnok have staaet i den Formening, at den Ret, de have, var større, end den i Virkeligheden er, og med Hensyn til den gamle Ret er der vist heller Ingen, som tænker paa Andet, end at der skal tages alt billigt Hensyn til den; men jeg troer neppe, at man med ligesaa god Grund kan sige, at Møllerne have en udelukkende Eneret til den Maling, som en sørøget og stedse stigende Folkemængde fremkalder; thi det forekommer mig er Hovedsagen, hvem der erholder Ret til at opføre nye Møller paa de Steder, hvor der er Udsigt til, at der kan blive nogen Næring. Den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2det District (Tscherning) har rigtignok sagt, at der var ingen Mølletrang; men jeg troer ikke, at denne Betragtning er rigtig, jeg troer

ikke, at den ærede Rigsdagsmand noie nok er bekendt med de locale Forhold i den Henseende; thi det er virkelig ingen Sjældenhed, at Folk i forskjellige Egne i Jylland maae ople Meget for at faae malet, og det bør ikke være Tilfældet; thi jeg haaber, at den ærede Rigsdagsmand vil indrømme mig, at Folk have en ubestridelig Ret til, ikke alene at faae deres Korn malet, men ogsaa til at faae det baade beqvemt og godt malet, og det kan vist ikke nægtes, at den sælles Concurrence om Opførelse af Møller er det bedste Middel til at fremkalde en reel Behandling; men, naar Møllerne nu i et vist Antal Aar alene komme i Besiddelse af denne Ret, saa forekommer det mig, at Folks Ret, som de have, i en vis Henseende kommer til at vige for den Ret, som Møllerne ikke tidligere have havt, nemlig Eneret til at opføre nye Møller. Jeg veed vel, at der findes en Bestemmelse i Loven, som siger, at Enhver maa bygge en Mølle til eget Brug, men denne Ret betragter jeg nærmest som tilshyueladende, thi den har i Almindelighed ingen praktisk Betydning. Man har jo Erfaringen for sig i den Henseende. Godsseierne have jo været i Besiddelse af denne Ret i mange Aar; men det er jo en bekendt Sandhed, at mange af Godsseierne ikke have benyttet denne Ret; Nogle have havt Møller, som enten have staaet ubenyttede eller ere blevne nedbrudte, fordi de ikke kunde betale sig, og kan den Ret til at male sit eget Korn ikke være mere fordelagtig for Godsseieren, saa vil det endnu mindre betale sig for Bonden at opføre Møller til eget Brug. Det kan saaledes vistnok ikke nægtes, at Møllerne ved denne Lov komme i Besiddelse af en Eneret, som de ikke før have havt, og efter at de ere komne i Besiddelse af denne Eneret til i 8 Aar eller 10 Aar, eller hvor lang Tid, som der nu bliver fastsat, til at udvide deres Værker og bygge saamange nye Møller, som de ansee fornødent, for at sætte dem i Besiddelse af den hele fremtidige Møllenæring — thi det er jo Næringen, det kommer an paa, — saa kommer der en § 9 i Loven, som siger: til den Tid, saa skal Møllestylden bortfalde. Det troer jeg ikke er rigtigt. Jeg troer, at man bør lade det forblive ved de gjældende Regler, indtil Ministertiet kommer